Advies auditcommissie programmabegroting 2027-2030

Op grond van de Verordening Auditcommissie adviseert de auditcommissie de gemeenteraad over onderwerpen en documenten die verband houden met de planning- en controlcyclus, waaronder de leesbaarheid, kwaliteit en informatiewaarde van deze documenten.
Daarom heeft de auditcommissie op woensdag 14 oktober 2026 de programmabegroting 2027-2030 besproken.

1. Opvolging eerdere aanbevelingen

De auditcommissie constateert dat verschillende aanbevelingen uit haar advies van 25 juni 2026 zijn opgepakt. Tegelijkertijd ziet de auditcommissie nog enkele punten die verdere aandacht vragen.

1.1 Investeringskredieten

De auditcommissie constateert dat een aantal eerder gedane aanbevelingen ten aanzien van investeringskredieten nog niet of slechts gedeeltelijk zichtbaar is verwerkt:

1. Fasering van kredieten
   Splits kredieten waar mogelijk in:
   a. Voorbereidingsfase;
   b. Uitvoeringsfase.
2. Tijdsplanning inzichtelijker maken
   Maak inzichtelijk in welke jaren uitgaven en realisatie worden verwacht, zodat de voortgang van investeringen beter kan worden gevolgd.

1.2 Leesbaarheid begroting

De auditcommissie constateert dat de programmabegroting qua opzet, vormgeving en leesbaarheid opnieuw verbeterd is. De nieuwe stijl draagt bij aan een toegankelijker document voor de gemeenteraad.

De auditcommissie adviseert wel om de nummering van de paragrafen in een hoofdstuk te uniformeren met de themanummering. Dit verbetert de aansluiting tussen verwijzingen in de tekst en de bijbehorende paragrafen en tabellen met financiële getallen.

2. Risicobeheersing en weerstandsvermogen

2.1 Risicoparagraaf

De auditcommissie constateert dat de begroting een overzicht bevat van de belangrijkste financiële risico's. De risicoparagraaf biedt daarmee een goede basis voor het beoordelen van de financiële positie van de gemeente.

De commissie is echter van mening dat de risicoparagraaf verder kan worden ontwikkeld. Daarbij adviseert de auditcommissie de gemeenteraad het college te verzoeken risico's nader te classificeren naar:

- Incidenteel of structureel karakter;
- Korte-, middellange- en langetermijneffecten;
- Mate van beïnvloedbaarheid door de gemeente.

De auditcommissie adviseert daarnaast inzichtelijk te maken welke risico's de grootste potentiële impact hebben op de financiële positie van de gemeente. Hierdoor ontstaat een vollediger beeld van de risico's waarmee de gemeente wordt geconfronteerd en kan beter worden beoordeeld welke risico's daadwerkelijk druk leggen op de structurele financiële positie.

2.2 Weerstandsvermogen

De auditcommissie constateert dat de beoordeling van het weerstandsvermogen nog in belangrijke mate steunt op kwalitatieve inschattingen. Hierdoor blijft sprake van een zekere mate van subjectiviteit.

De auditcommissie adviseert de gemeenteraad om het college te verzoeken om te onderzoeken hoe de onderbouwing verder kan worden versterkt door onder andere gebruik te maken van objectieve indicatoren, scenarioanalyses en een explicietere vastlegging van uitgangspunten en aannames.

De auditcommissie gaat hierover graag in gesprek met de organisatie om te bezien hoe de kwaliteit van de risicoanalyse verder kan worden verbeterd en de afhankelijkheid van subjectieve beoordelingen kan worden verminderd.

3. Financiële risico's

3.1 Sociaal Domein

De auditcommissie constateert dat de kostenontwikkeling binnen het Sociaal Domein één van de grootste financiële risico's voor de gemeente blijft.

In het bijzonder vragen de ontwikkelingen binnen de jeugdzorg en de Wmo, specifiek hulp bij het huishouden, blijvende aandacht. De auditcommissie merkt op dat deze uitgaven slechts gedeeltelijk beïnvloedbaar zijn, terwijl financiële afwijkingen substantieel kunnen doorwerken in de gemeentelijke begroting. De auditcommissie constateert daarnaast dat diverse financiële aannames zijn gebaseerd op aangekondigde beleidsvoornemens van het Rijk, terwijl nadere landelijke uitwerking nog ontbreekt. Hierdoor blijft onzekerheid bestaan over de daadwerkelijke financiële effecten. Hoewel de auditcommissie begrip heeft voor de gehanteerde uitgangspunten, constateert zij dat de afhankelijkheid van nog onvoldoende uitgewerkte rijksmaatregelen een financieel risico voor de begroting met zich meebrengt.

De auditcommissie adviseert de gemeenteraad om het college te verzoeken tijdig te communiceren over ontwikkelingen in de rijksbijdragen voor Jeugdzorg en over de effecten van voorgenomen wijzigingen in de Wmo op hulp bij het huishouden.

Daarnaast adviseert de auditcommissie de gemeenteraad om deze ontwikkelingen nadrukkelijk als strategisch financieel risico te blijven beschouwen, en aan het college te verzoeken dit ook op deze wijze te behandelen.

3.2 Kaderrichtlijn Water

De auditcommissie constateert dat de financiële gevolgen van de Kaderrichtlijn Water momenteel nog beperkt zichtbaar zijn in de meerjarige financiële risicoanalyse.

De implementatie van de Kaderrichtlijn Water kan de komende jaren echter leiden tot aanvullende investeringen, beheermaatregelen en onderhoudslasten. Gelet op de omvang en het langjarige karakter van deze opgave acht de auditcommissie het wenselijk dat de financiële gevolgen explicieter worden betrokken bij de risicoanalyse van de gemeente. De auditcommissie beschouwt dit als een potentieel strategisch financieel risico voor de langere termijn.

De auditcommissie adviseert de gemeenteraad om het college te verzoeken met deze aanbeveling aan de slag te gaan. De auditcommissie merkt daarbij op dat de Rekenkamer Midden-Brabant in 2027 het voornemen heeft onderzoek te verrichten naar de wijze waarop de gemeente invulling geeft aan de verplichtingen die voortvloeien uit de Kaderrichtlijn Water. De auditcommissie adviseert de gemeenteraad om het college ook te verzoeken om de bevindingen en eventuele aanbevelingen uit dit onderzoek nadrukkelijk te betrekken bij de verdere ontwikkeling van de risicoanalyse, de investeringsagenda en de meerjarige financiële planning. Hierdoor kan de gemeenteraad naar oordeel van de auditcommissie beter inzicht krijgen in de financiële en bestuurlijke gevolgen van deze opgave op de middellange en lange termijn.

3.3 Renterisico

De auditcommissie constateert dat de omvang van de investeringsagenda en de toenemende financieringsbehoefte de gemeente gevoeliger maken voor renteontwikkelingen.

De sterke stijging van de marktrentes in de afgelopen jaren heeft laten zien dat renteontwikkelingen moeilijk voorspelbaar zijn en aanzienlijke financiële gevolgen kunnen hebben. Het renterisico zit daarbij vooral in de voorwaarden waartegen toekomstige leningen voor nieuwe investeringen moeten worden aangetrokken. Als de huidige hogere rentestanden aanhouden of verder stijgen, kan dit leiden tot hogere rentelasten en een beperking van de beschikbare begrotingsruimte.

De auditcommissie adviseert de gemeenteraad daarom om het college te vragen meer inzicht te geven in de gevoeligheid van de begroting voor renteontwikkelingen en de mogelijke gevolgen voor de meerjarenbegroting.

4. Meerjarig financieel perspectief

4.1 Toekomstige ombuigingen

De auditcommissie acht het wenselijk dat tijdig inzichtelijk wordt gemaakt welke scenario's beschikbaar zijn, welke beleidsmatige afwegingen gemaakt kunnen worden en welke financiële effecten daarbij horen. De auditcommissie adviseert de gemeenteraad om het college hiertoe te verzoeken en de gemeenteraad tijdig te betrekken bij de voorbereiding van eventuele ombuigingsscenario's en beleidsmatige keuzes.

De auditcommissie is bereid om vanuit haar rol mee te denken over het proces richting kadernota en begroting, zodat zowel de gemeenteraad als de organisatie tijdig voorbereid zijn op mogelijke keuzes.

4.2 Financiële vooruitzichten

De auditcommissie constateert dat diverse opgaven waarmee de gemeente wordt geconfronteerd een langere looptijd kennen dan de huidige begrotingsperiode.

De auditcommissie adviseert de gemeenteraad daarom om het college te verzoeken om in de P&C-documenten nadrukkelijk verder vooruit te kijken dan de gebruikelijke vierjaarsperiode.

Hierbij denkt de commissie onder andere aan:

- Onderwijshuisvesting;
- Woningbouwontwikkelingen, waaronder Goeie Grassen en Vijf Turven;
- De ontwikkeling van De Vennen, waaronder het zwembad en het gezondheidscentrum.
- Klimaatadaptatie;
- Energietransitie;
- Vervangingsopgaven openbare ruimte.

Hierdoor ontstaat beter inzicht in de structurele financiële houdbaarheid van toekomstige beleidskeuzes.

5. Conclusie

De auditcommissie concludeert dat de programmabegroting 2027-2030 een solide financieel-technische basis biedt voor besluitvorming door de gemeenteraad.

De auditcommissie constateert dat de programmabegroting een sluitend financieel beeld biedt voor de korte termijn. Tegelijkertijd vragen de financiële ontwikkelingen en toekomstige opgaven om tijdige bestuurlijke keuzes om de financiële houdbaarheid op middellange en lange termijn te waarborgen.

De auditcommissie ziet een positieve ontwikkeling in de kwaliteit, leesbaarheid en toegankelijkheid van de begroting en constateert dat verschillende eerdere aanbevelingen zijn opgepakt.

Tegelijkertijd vraagt de auditcommissie blijvende aandacht voor:

- De verdere ontwikkeling van de risicoparagraaf;
- De meerjarige financiële tekorten en de noodzaak tot tijdige voorbereiding op eventuele ombuigingen;
- Een sterker langetermijnperspectief bij grote investeringen en maatschappelijke opgaven.

De auditcommissie adviseert de gemeenteraad om het college te verzoeken de hiervoor genoemde aanbevelingen te betrekken bij de verdere doorontwikkeling van de P&C-cyclus en hierover met de auditcommissie in gesprek te gaan.

De auditcommissie adviseert de gemeenteraad daarbij in het bijzonder om te laten onderzoeken hoe financiële risico's beter in beeld gebracht kunnen worden, vroegtijdig haar rol te pakken in de eventuele toekomstige ombuigingen en kaders mee te geven over de wijze waarop de gemeenteraad wordt geïnformeerd over de voortgang en financiële gevolgen van investeringen en grote opgaven.

Het doel hiervan is de transparantie van de financiële informatievoorziening te vergroten en de kaderstellende, controlerende en budgettaire verantwoordelijkheid van de gemeenteraad verder te versterken.

Auditcommissie Dongen, 14 oktober 2026

Joeri de Jong, voorzitter
Gert-Jan van Broekhoven, lid
Stijn Sips, lid
Frans den Broeder, lid